
Rolnummer : 187

Arrest nr. 10/91
van 2 mei 1991

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag gesteld door de 4e Kamer

van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel bij vonnis van 23 maart 1990, in de zaak van Denblyden en Hayez tegen de Belgische Staat vertegenwoordigd door de Minister van Landsverdediging.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters J. DELVA en I. PETRY
en de rechters J. WATHELET, F. DEBAEDTS, L. DE GREVE, L. FRANCOIS en P. MARTENS,
bijgestaan door de griffier H. VAN DER ZWALMEN,
onder het voorzitterschap van voorzitter I. PETRY,

wijst na beraad het volgende arrest :

* *

I. ONDERWERP

Bij vonnis van 23 maart 1990 heeft de vierde kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel aan het Arbitragehof de volgende prejudiciële vraag gesteld :

"Is de wetgeving op het toekennen van de academische graden, inzonderheid artikel 1 van de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels van hoger onderwijs en de op 31 december 1949 gecoördineerde wetten, niet in strijd met de artikelen 6 en 17 van de Grondwet ?"

II. FEITEN EN VOORAFGAANDE RECHTSPLEGING

Jean-Loup DENBLYDEN en Jean-Philippe HAYEZ hebben hun studies gedaan aan de Koninklijke militaire school, polytechnische afdeling. De eerste heeft tot tweemaal toe gesolliciteerd naar een betrekking van leraar voor Zaïre, Rwanda en Burundi, ingevolge een oproep vanwege het Algemeen Bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking. Die sollicitatie werd afgewezen op grond dat de verzoeker geen houder was van het diploma van burgerlijk ingenieur, dat één van de vereiste diploma's was.

Van oordeel zijnde dat zij waren misleid door de

Koninklijke militaire school, die hen had laten geloven dat zij na hun studies het diploma van burgerlijk ingenieur zouden verkrijgen, hebben de verzoekers de Belgische Staat gedagvaard voor de rechtbank van eerste aanleg te Brussel. Zij vroegen de rechtbank primair de Belgische Staat ertoe te veroordelen hen hun recht te erkennen om toegang te hebben tot een betrekking van burgerlijk ingenieur in de administratie van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, en, subsidiair, aan het Arbitragehof de voormelde prejudiciële vraag te stellen en, nog meer subsidiair, de Staat te veroordelen tot het betalen van schadevergoeding.

Bij vonnis van 23 maart 1990 heeft de rechtbank geoordeeld dat de Staat een oneigenlijk misdrijf had gepleegd waarvoor hij aansprakelijk was en heeft, alvorens voor het overige recht te doen, het Arbitragehof ondervraagd.

III. DE RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

De prejudiciële vraag is bij het Hof aanhangig gemaakt door de overzending van een expeditie van de verwijzingsbeslissing, die op 5 april 1990 op de griffie van het Hof is ontvangen.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben op 18 april 1990 geoordeeld dat er geen aanleiding was ten deze de artikelen 71 en 72 van de voormelde organieke bijzondere wet.

Conform artikel 77 van de organieke wet is van de

verwijzingsbeslissing kennis gegeven bij op 27 april 1990 ter post aangetekende brieven, die op 30 april, 2, 3 en 10 mei 1990 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is in het Belgisch Staatsblad van 1 mei 1990 bekendgemaakt.

De Heer Jean MARSIA, Majoor Militair Administrateur, wonende te Rixensart, 49 rue du Baillois, heeft bij op 30 mei 1990 ter post aangetekende brief een document met als ttitel "verzoekschrift tot tussenkomst" neergelegd.

De "Association royale des ingénieurs civils issus de l'Ecole d'application de l'artillerie et du genie" hierna genoemd "A.I.A.", vereniging zonder winst-oogmerk, vertegenwoordigd door haar raad van bestuur, met zetel te 1040 Brussel, Renaissancelaan 30, die woonplaats heeft gekozen in het kantoor van Mr. D. LAGASSE, advocaat, Steenweg op Terhulpen 187, 1170 Brussel, heeft bij op 31 mei 1990 ter post aangetekende brief een memorie van tussenkomst ingediend.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft bij op 12 juni 1990 ter post aangetekende brief een memorie neergelegd.

De Franse Gemeenschapsexecutieve, Kunstlaan 19 AD, 1040 Brussel, heeft bij op 12 juni 1990 ter post aangetekende brief een memorie neergelegd.

De Heer Jean-Loup DENBLYDEN wonende te Genève (CH 1242 Satigny), route de Champvigny, 2 en de Heer Jean-Philippe Hayez, wonende te 7378 Hainin, rue de la Centenaire, 31, die beide woonplaats hebben gekozen ten

kantore van Mr LAGASSE, advocaat, Steenweg op Terhulpen 187 te 1170 Brussel, hebben bij op 14 juni 1990 ter post aangetekende brief gezamenlijk een memorie neergelegd.

Afschriften van die memories zijn, conform artikel 89 van de organieke wet op het Hof, overgezonden bij op 28 juni 1990 ter post aangetekende brieven, die op 4 juli 1990 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

De A.I.A., de Heren Denblyden en Hayez, de Ministerraad en de Heer MARSIA hebben ieder een memorie van antwoord ingediend, respectievelijk op 27, 27, 30 en 31 juli 1990.

Bij beschikkingen van 2 oktober 1990 en 27 maart 1991 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen verlengd respectievelijk tot 5 april 1991 en tot 5 oktober 1991.

Aangezien Mevrouw I. PETRY het voorzitterschap heeft opgenomen, heeft de voorzitter in functie, bij beschikking van 16 januari 1991, rechter P. MARTENS als lid van de zetel aangewezen.

Conform de beslissing van 22 januari 1991 van het Hof, is rechter P. MARTENS verslaggever in onderhavige zaak.

Bij beschikking van 28 februari 1991, heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dagsstelling bepaald op 21 maart 1991;

Van die beschikking is aan de partijen kennis gegeven en zij zijn, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte gesteld bij op 1 maart 1991 ter post aangetekende brieven, die op 4 en 8 maart 1991 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Op de terechtzitting :

- zijn verschenen :

Mr. D. LAGASSE, advocaat bij de balie te Brussel,
voor de Heren DENBLYDEN en HAYEZ en voor de
A.I.A.;

Mr. A. HOUTEKIER, advocaat bij het Hof van
Cassatie, voor de Ministerraad;

De Heer Jean MARSIA;

- hebben de rechters P. MARTENS en L. DE GREVE
verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten en de Heer MARSIA ge-
hoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en
volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 betref-
fende het gebruik van de talen voor het Arbitragehof.

IV. IN RECHTE

A.1.1. In hun memorie wijzen Jean-Loup DENBLYDEN en Jean-
Philippe HAYEZ, eisende partijen voor de recht-
bank, erop dat de artikelen 1, 1bis en 37 van de op 31

december 1949 gecordineerde wetten op het toeken-

nen van de academische graden en het programma van
de universitaire examens bepalen dat enkel de uni-
versiteiten en een aantal ermee gelijkgestelde in-
stellingen academische, zogenoemde "wettelijke"
graden kunnen toekennen en de overeenkomstige
diploma's kunnen uitreiken. Zij voegen er aan toe
dat artikel 54, derde lid, van dezelfde wetten
bepaalt: "Niemand wordt toegelaten om mede te

dingen naar het ambt van ingenieur bij een bestuursdienst van de Staat, indien hij geen der graden van burgerlijk ingenieur bekomen heeft, voorzien bij artikel 1 dezer coördinatie" en dat met uitvoering van die bepaling artikel 16 van het koninklijk besluit van 20 oktober 1937 houdende statuut van het rijkspersoneel bepaalt dat men, om tot ambtenaar te worden benoemd, onder meer houder moet zijn van een diploma of getuigschrift van studies op het niveau van de te verlenen graad. Volgens bijlage I bij hetzelfde besluit worden voor de toegang tot niveau 1 uitsluitend in aanmerking genomen de wettelijke of wetenschappelijke diploma's of de diploma's uitgereikt door de met de universiteiten gelijkgestelde instellingen, voor de graden die zij op grond van de wet mogen toekennen.

Aangezien geen enkele wettelijke bepaling de Koninklijke Militaire School - hierna genoemd de K.M.S. -

met de universiteiten gelijkstelt, zijn zij die met vrucht de cursussen aan de polytechnische afdeling hebben gevolgd geen houder van het diploma van burgerlijk ingenieur en kunnen zij dus niet worden toegelaten tot enig rijksbestuur.

- A.1.2. Daarentegen bepaalt, aldus de eisers, artikel 1 van de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels van hoger onderwijs, gewijzigd door de wet van 9 april 1965, in de eerste plaats dat enkel de houders van een wettelijk diploma de titel van burgerlijk ingenieur mogen voeren, maar zegt onmiddellijk daarna "mogen ook de titel van burgerlijk ingenieur dragen zij die met vrucht de studiën hebben beëindigd aan de oefenschool van de artillerie en van de genie bij de Koninklijke militaire school (polytechnische afdeling)." Zij

voegen eraan toe dat artikel 34 van de op 31 december 1949 gecordineerde wetten eveneens een gelijkschakeling bevat van de burgerlijk ingenieurs komende uit de K.M.S. (polytechnische afdeling) met de burgerlijk ingenieurs komende uit de universiteiten.

A.1.3. Zij zijn van oordeel dat voormelde bepalingen, ten nadele van de burgerlijk ingenieurs die zijn afgestudeerd aan de polytechnische afdeling van de K.M.S., een onverantwoorde discriminatie invoeren die in strijd is met de artikelen 6 en 17 van de Grondwet, die het recht op gelijkheid van de burgers erkennen, inzonderheid hun recht op gelijkheid inzake onderwijs en toegang tot overheidsfuncties.

A.1.4. Na te hebben herinnerd aan de definitie die het Arrbitragehof aan het gelijkheidsbeginsel geeft, beklemtonen de verzoekers dat geen enkele objectieve reden evenredig met het doel van de wet, aangenomen dat het doel bestaat, de discriminatie waarvan zij het slachtoffer zijn, verantwoordt.

A.1.5. Zij halen talrijke wet-en verordeningsteksten aan waarin volgens hen de gelijkwaardigheid tussen de vorming, verstrekt aan de burgerlijk ingenieurs door de K.M.S. en die verstrekt aan de burgerlijk ingenieurs door de universiteiten, uitdrukkelijk is
aanvaard.

A.1.6. Meer bepaald voeren zij aan :

- a) de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke Militaire School die in artikel 3 bepaalt dat ingeval de militaire school zou zijn gevestigd in een stad die de zetel van een

universiteit is, de cursussen welke deze school en de universiteit gemeen hebben, gelijktijdig door dezelfde professoren aan de leerlingen van de beide instellingen mogen worden gegeven;

b) de wet van 22 oktober 1921 die, vóór de opheffing ervan op het ogenblik waarop artikel 56bis van de grondwet werd gewijzigd, de K.M.S. naast de universiteiten had ingeschreven op de lijst van instellingen die, einddiploma's van hogere studies mogen uitreiken die aan de houders ervan de verkiesbaarheid voor de Senaat toekennen;

c) de vermelding van de K.M.S., naast de universiteiten, bij de instellingen die diploma's van hoger onderwijs toekennen die, naar luid van het oude artikel 47 van de Grondwet, aan de kiezers recht gaven op een bijkomende stem (bekwaamheidskiesrecht);

d) artikel 20 van de wet van 21 mei 1929, dat artikel 34 is geworden van de op 31 december 1949 gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, waarvan het vierde lid de militaire graad

va
n
on
de
r-
lu
it
e-
na
nt
va
n
de
po
-

ly
-
te
ch
-
ni
sc
he
af
-
de
-
li
ng
va
n
de
K.
M-
.S
.ge
li
jk
-
st
el
t
me
t
de
we
tt
e-
li
jk
e

gr
aa
d
va
n
ka
nd
i-
d-
aa
t-
bu
r-
ge
rl
ij
k
in
ge
-
ni
eu
r,
to
eg
ek
en
d
do
or
de
un
iv
er
si
-
te

i-
te
n
en
wa
ar
-
va
n
he
t
de
rd
e
li
d
de
of
fi
ci
e-
re
n
va
n
de
ar
ti
l-
le
ri
e
of
de
ge
ni
e

va
n
de
K.
M.
-
S.
(p
o-
ly
te
ch
ni
sc
he
af
de
li
ng
)
to
e-
la
at
to
t
ee
n
bi
jk
om
en
d
ex
am
en
vo

or
he
t
be
ha
le
n
va
n
ee
n
va
n
de
we
tt
el
ij
ke
gr
ad
en
va
n
bu
rg
er
-
li
jk
in
ge
ni
eu
r
zo
nd

er
te
wo
rd
en
on
de
r-
vr
aa
gd
ov
er
de
va
kk
en
di
e
de
el
ui
tm
ak
en
va
n
hu
n
ex
am
en
s
aa
n
de
K.

M.
S.
;
de
ve
rz
oe
ke
rs
ci
te
-
re
n
ui
t-
-

treksels uit de parlementaire voorbereiding van die bepaling, waaruit volgens hen de wil blijkt om de studies die een identiek programma hebben, gelijk te stellen;

e) Artikel 1 van de wet van 11 september 1933 op de be - scherming van de titels van hoger onderwijs dat, door aan degenen die met vrucht de studies aan de K.M.S.(polytechnische afdeling) hebben beëindigd toe te laten de titel van burgerlijk ingenieur te voeren, hen niet gewoon een benaming voor professioneel gebruik zou hebben willen toekennen, maar de waarde van een vorming en de gelijkwaardigheid van de diploma's zou hebben willen erkennen;

f) de memorie van toelichting bij de wet van 21 november 1938 die aan artikel 1,II, van de wet van 11 september 1933 een tweede lid heeft toegevoegd teneinde "al de ingenieurs in de gelegenheid te stellen de titel van burgerlijk ingenieur te voeren, het diploma, dat in

hun bezit is, moge wettelijk of wetenschappelijk zijn" (Parl.St., Senaat, G.Z. 1937-1938, nr.68);

g) het advies van 1 april 1969 van de afdeling wetgeving van de Raad van State over het koninklijk besluit van 22 april 1969 betreffende de bekwaamheidsbewijzen vereist van de leden van het onderwijzend personeel van de Staat, waarin men leest dat "de

wettelijke graad van burgerlijk ingenieur niet alleen door een universiteit wordt verleend maar ook door de oefenschool van de K.M.S.", dat "daaruit volgt dat de officieren die met vrucht afgestudeerd zijn aan de oefenschool van de K.M.S. (...) studies hebben gedaan die gelijkwaardig zijn met de onder 1° a en b (van artikel 2) bedoelde " en dat " diploma's of brevetten moeten worden beschouwd als bekwaam-

heidsbewijzen van het hoger niveau van de derde graad en niet als bekwaamheidsbewijzen van het hoger niveau van de tweede graad (B.S., 1 mei 1969,

p. 4180);

h) het koninklijk besluit van 20 juli 1972 betreffende het diploma, geëist van de kandidaten voor sommige betrekkingen in de gemeentelijke brandweerdiensten en het koninklijk besluit van 5 juni 1978 tot wijziging ervan, waarin de burgerlijk ingenieurs van de K.M.S. (polytechnische afdeling) in de bijlage I als eerste van de wettelijke graden zijn vermeld.

A.1.7. Zij voegen eraan toe dat de Staat aanvaardt dat de burgerlijk ingenieurs van de polytechnische afdeling van de K.M.S. het leger na enkele jaren verlaten, wat er volgens hen op wijst dat de taak van de K.M.S. er niet alleen in bestaat officieren voor het leger te vormen maar ook de toegang tot het

onderwijs te democratiseren. Zij wijzen erop dat de Staat, in de conclusies die hij voor de rechtbank heeft neergelegd, "een feitelijke gelijkwaardigheid tussen de vormingen van de burgerlijk ingenieurs aan de K.M.S en aan de universiteiten" heeft toegegeven. Zij stellen dat de Minister van Landsverdediging, voor betrekkingen van ingenieur in zijn burgerlijk kader, burgerlijk ingenieurs komende uit de polytechnische afdeling van de K.M.S. aanwerft, aan wie hij dezelfde rechten en voordelen toekent als aan de burgerlijk ingenieurs komende uit de universiteiten die door de andere ministeries voor betrekkingen van ingenieur worden aangeworven. Zij voeren aan dat het ingangsexamen aan de polytechnische afdeling van de K.M.S. een academische waarde heeft die door de universiteiten wordt erkend en dat het aan de geslaagden rechtstreeks toegang geeft tot de polytechnische faculteiten van de universiteiten.

A.1.8. Tot slot klagen zij aan als omstandigheden die de discriminatie waarvan zij het slachtoffer zijn, nog verergeren :

- het feit dat, door het gecombineerd effect van het koninklijk besluit van 5 juli 1988, dat het koninklijk besluit van 14 november 1968 betreffende de organisatie van de K.M.S. heeft aangepast, en het koninklijk besluit van 20 februari 1989 dat de bijlage bij het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende statuut van het rijkspersoneel heeft aangevuld, de officieren van de afdeling "alle wapens" voortaan toegang hebben tot een betrekking van niveau 1;
- de houding van talrijke andere besturen dan die van de Staat die, alsof het een besmetting gold, bij de aanwerving eisen formuleren die identiek zijn met die van de

rijksadministraties, terwijl ze daartoe wettelijk niet gehouden zijn;

- de toekomstige openstelling van de grenzen tussen de Lid-Staten van de E.E.G. en de gelijkwaardigheid van de diploma's die door elke Lid-Staat worden uitgereikt, die de handicap van de Belgische officieren in de concurrentie nog erger gaan maken aangezien de officieren-polytechnici van de andere Lid-Staten niet het slachtoffer zijn van dezelfde discriminatie ten opzichte van de burgerlijk ingenieurs.

A.1.9. Zij besluiten daaruit dat, gesteld zelfs dat de discriminatie die zij aanklagen, op een materieel juiste en grondwettelijk toelaatbare reden berust, de aangewende middelen niet evenredig zijn met het nagestreefde doel.

A.2.1. In zijn verzoekschrift tot tussenkomst beweert Jean MARSIA, die Majoor Militair Administrateur is, van zijn belang te doen blijken door het feit dat de Vaste Wervingssecretaris geweigerd heeft zijn deelneming aan het examen voor adjunct-inspecteur van financiën geldig te verklaren op grond dat hij houder is van het door de Koninklijke militaire school uitgereikte diploma van licentiaat in de sociale en militaire wetenschappen en dat dit diploma hem geen toegang tot niveau 1 verschaft. Hij voegt eraan toe dat het beroep dat hij tegen die beslissing had ingesteld, op 27 januari 1988 bij arrest nr.

29.222 van de Raad van State is verworpen op grond onder meer "dat het niet de taak is van de Raad van State om uitspraak te doen over de grond van een kritiek op wetsbepalingen en dat hij evenmin kan nagaan of de wetgever, door na te laten die gelijkschakeling in de wet op te nemen, het gelijkheidsbeginsel heeft geschonden dat is neergelegd in artikel 6 van de Grondwet".

A.2.2. Hij is van oordeel dat hij, hoewel hij geen partij was in het geding dat de rechtbank van eerste aanleg ertoe heeft gebracht het Hof een prejudiciële vraag te stellen, voor het Hof kan tussenkomen in verband met het algemeen probleem dat aan het Hof wordt voorgelegd en dat al degenen die bij een gelijkaardige zaak zijn betrokken, aanbelangt.

A.2.3. Ten gronde zet hij argumenten uiteen die overeenstemmen met die van de eisers.

A.3.1. De "A.I.A." beweert van haar belang te doen blijken op grond van artikel 4, d en e, van haar statuten, waarin als doel vermeld staat "het verdedigen van de morele, materiële en beroepsbelangen van haar leden zowel in het militair als in het burgerlijk leven" alsmede "het verlenen van zedelijke en materiële steun aan de Koninklijke militaire school (polytechnische afdeling) en zo nodig aan de kringen die ermede betrekking hebben".

A.3.2. In haar argumentatie ten gronde beklemtoont de "A.I.A." het gelijkwaardig karakter van de vorming verstrekt door de polytechnische afdeling van de K.M.S. en de vorming verstrekt door de universitei ten.

A.4.1. De Ministerraad betoogt in zijn memorie dat de eisers zich niet in dezelfde situatie bevinden als de burgerlijk ingenieurs. Hij doet gelden dat de K.M.S. een instelling van hoger onderwijs is die tot doel heeft officieren voor de Krijgsmacht te vormen, dat de School onder de bevoegdheid van de Minister van Landsverdediging staat en ontsnapt aan de controle door de Gemeenschapsexecutieven,

onder wier bevoegdheid het onderwijs ressorteert. Hij betoogt dat de leerlingen van de K.M.S. militairen in werkelijke dienst zijn, dat zij hun dienst volbrengen onder begunstiging van een dienstneming of wederdienstneming voorgeschreven bij de dienstplichtwetten, dat de toekomstige polytechnici bij de aanvang een dienstneming ondertekenen waarvan de duur gelijk is aan die van hun studies en dat de toekomstige officieren een vergoeding ontvangen die in overeenstemming is met de graden die zij gedurende hun vorming dragen.

A.4.2. Hij doet opmerken dat de K.M.S. geen ander doel kan hebben dan het vormen van jonge mensen die een militaire loopbaan ambiren en dat zij niet kan worden vergeleken met een universiteit die tot taak heeft onderwijs te verstrekken dat leidt tot het uitreiken van een wettelijk diploma dat de jonge universitair zou kunnen doen gelden wanneer hij in de prive-sector of in de overheidssector solliciteert.

A.4.3. Hij beklemtoont dat de aan de K.M.S. onderwezen vakken, enerzijds, cursussen omvatten die door de gecordineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens zijn voorgeschreven, zowel voor het examen van kandidaat-burgerlijk ingenieur als voor de diverse graden van burgerlijk ingenieur, maar, anderzijds, ook bijzondere vakken omvatten voor de verschillende specialiteiten die aan de School worden onderwezen, alsook een specifieke vorming die bestaat in een theoretische en praktische militaire opleiding.

Hij voert aan dat het onderscheid tussen de oud-officieren, leerlingen van de polytechnische afde-

ling die de titel van burgerlijk ingenieur voeren en zij die het diploma van die graad hebben verkregen, niet willekeurig is, dat dit onderscheid steeds kleiner is geworden en thans in hoofdzaak neerkomt op, enerzijds, een verschil in het document dat van de gedane studies getuigt : getuigschrift aan de ene kant, wettelijk diploma aan de andere kant en, anderzijds, op de onmogelijkheid, voor de oud-leerlingen van de Koninklijke militaire school om toegang te hebben tot betrekkingen van niveau 1 in overheidsdienst.

Hij ziet de grond voor dat onderscheid in het doel van de K.M.S. dat er hoofdzakelijk in bestaat toekomstige officieren te vormen, hij is van oordeel dat het onderscheid berust op objectieve en redelijke criteria en dat de vraag of andere punten van onderscheid moeten worden ingevoerd ofwel of de bestaande moeten worden afgeschaft, een kwestie is van opportuniteit, waarvan het Arbitragehof geen kennis kan nemen. Hij voegt eraan toe dat de discriminatie in de twee richtingen speelt, aangezien de burgerlijk ingenieurs komende uit de universiteiten en uit de ermee gelijkgestelde instellingen als dusdanig geen toegang hebben tot de graad van onderluitenant in het leger.

- A.4.4. Wat de vermeende strijdigheid met artikel 17 van de Grondwet betreft, doet de Ministerraad tot slot opmerken dat de vrijheid van onderwijs geenszins wordt belemmerd door de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de koninklijke militaire school, die voorziet in een gespecialiseerd onderwijs voor de vorming van officieren. Ten aanzien van het beginsel van de gelijkheid van de leerlingen voor de wet of het decreet wijst de Ministerraad er op dat het geen andere betekenis

kan hebben dan de gelijkheidsregel die neergelegd is in artikel 6 van de Grondwet en hij verwijst naar de argumenten waarmee hij de beweerde schending van die bepaling meent te hebben weerlegd.

A.5. De Franse Gemeenschap verwijst naar de definities die door de rechtspraak aan het gelijkheidsbeginsel zijn gegeven. Ten aanzien van artikel 17, §4, van de Grondwet merkt de Franse Gemeenschap op dat de parlementsleden, door de opeenvolgende bepalingen die een toenadering hebben tot stand gebracht tussen de "militaire ingenieurs" en de burgerlijk ingenieurs, in de gelijkschakeling zo ver zijn gegaan als hen mogelijk leek, dat het voor de ingenieurs van de K.M.S. volstaat een bijkomende proef af te leggen om dezelfde rechten te hebben als de burgerlijk ingenieurs van de universiteiten en dat die vereiste de noodzaak uitdrukt op reële wijze te bewijzen dat zij een vorming hebben verworven die identiek is met die van de burgerlijk ingenieurs aan de universiteiten.

A.6. In hun memorie van antwoord herinneren de verzoekers aan de doelstellingen die aan de oprichting van de K.M.S. ten grondslag hebben gelegen, zij betogen dat het absurd zou zijn haar leerlingen te straffen terwijl die dezelfde cursussen hebben gevolgd als de burgerlijk ingenieurs, zelfs al hebben ze daarnaast een militaire vorming gekregen. Zij wijzen er op dat de gestelde vraag betrekking heeft op de toegang tot overheidsambten en onder de nationale bevoegdheid valt en niet onder die van de Gemeenschappen. Zij onderstrepen dat de leerlingen van de polytechnische afdeling van de K.M.S. krachtens

een gebruik en niet met uitvoering van een verbintenis hun ontslag kunnen bekomen na een periode van anderhalve keer de duur van hun studies. Zij doen gelden dat de burgerlijk ingenieurs tot de strijdkrachten kunnen worden toegelaten mits een ingangsexamen dat echter hun vorming van burgerlijk ingenieur niet in vraag stelt en dat er dus, in tegenstelling tot wat de Ministerraad beweert, "tussen beide netten geen onherleidbare verschillen zijn".

A.7. In haar memorie van antwoord zet de A.I.A. dezelfde argumenten uiteen als de verzoekende partijen.

A.8.1. In zijn memorie van antwoord wijst de Ministerraad erop dat de wetgever billijkheidshalve de gelijkwaardigheid tussen de beide opleidingen heeft versterkt en de nog overblijvende verschillen niet zouden kunnen worden weggewerkt zonder een discriminatie in te voeren ten nadele van hen die een inschrijvingsgeld betalen om aan de universiteiten te studeren terwijl de polytechnici van de K.M.S. de bezoldiging ontvangen die overeenstemt met de graden die zij gedurende hun vorming dragen.

A.8.2. Hij beklemtoont dat het programma van de K.M.S. elk jaar cursussen van zuiver militaire vorming omvat en in het vijfde jaar gespecialiseerde cursussen bewapening-ballistiek en genie, die niet voorkomen op het programma van de universiteiten. Hij doet gelden dat de nog bestaande verschillen worden verantwoord door de bekommernis van de wetgever om de oud-leerlingen ertoe aan te zetten hun militaire loopbaan voort te zetten, en dat een volledige gelijkschakeling de poort om het leger

te verlaten nog wijder zou openzetten. Hij betwist dat het Ministerie van Landsverdediging burgerlijk ingenieurs aanwerft die geen houder van de academische graad zouden zijn.

A.8.3. Betreffende de tussenkomst van Jean MARSIA is de Ministerraad van oordeel dat zij niet ontvankelijk is aangezien de betrokkene de titel van licentiaat heeft, en dat het dus om een ander probleem gaat dat trouwens is beslecht door arrest nr. 29.222 van de Raad van State.

A.9. In zijn memorie van wederantwoord betwist Jean MARSIA de argumentatie van de Ministerraad en doet opmerken dat de Senaat op 13 juli 1990 een wetsvoorstel heeft aangenomen tot wijziging van artikel 54 van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, waarvan het enig artikel bepaalt dat "diegenen die met goed gevolg de studies aan de polytechnische afdeling van de Koninklijke militaire school hebben voleindigd en gemachtigd zijn tot het voeren van de titel van burgerlijk ingenieur, in aanmerking worden genomen om mede te dingen naar het ambt van ingenieur bij een openbaar ambt " (Parl.St., Senaat, 1988-1989, 605-5).

TEN AANZIEN VAN DE ONTVANKELIJKHEID

B.1.1. De vraag doet het probleem rijzen van de bestaanbaarheid met de artikelen 6 en 17 van de Grondwet van, enerzijds, artikel 1 van de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels van hoger onderwijs en, anderzijds, van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens die bij

besluit van de Regent van 31 december 1949 zijn gecoördineerd. De verzoekers voor het verwijzend rechtscollege zijn afgestudeerd aan de polytechnische afdeling van de K.M.S. en mogen de titel van burgerlijk ingenieur voeren. De vraag moet dus zo worden begrepen dat aan het Hof wordt gevraagd of de wetgever, door de verzoekers niet in alle opzichten gelijk te stellen met de houders van de diploma's die zijn opgesomd in artikel 1, I a, van de wet van 11 september 1933 en de houders van de graden van burgerlijk ingenieur die zijn opgesomd in artikel 1 van de op 31 december 1949 gecoördineerde wetten, de artikelen 6 en 17 van de Grondwet heeft geschonden.

B.1.2. Artikel 87, §1, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof bepaalt : "Wanneer het Arbitragehof, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak doet op vragen als bedoeld in artikel 26, kan ieder die van een belang doet blijken in de zaak voor de rechter die de verwijzing gelast, een memorie aan het Hof richten binnen dertig dagen na de bekendmaking voorgeschreven in artikel 74. Hij wordt daardoor geacht partij in het geding te zijn".

B.1.3. Op grond van haar doelstelling, zoals die is aangegeven sub.A.3.1., doet de V.Z.W. "A.I.A." blijken van een belang in de zin van artikel 87, §1.

B.1.4. Hoewel de vraag betreffende de situatie van Jean MARSIA een zekere analogie vertoont met de aan het Hof gestelde vraag, heeft zij nochtans betrekking op een andere titel, met name die van licentiaat in de sociale en militaire wetenschappen, die wordt gevoerd door degenen die met vrucht de studies aan de afdeling "alle wapens" van de

K.M.S. hebben beëindigd.

Het onrechtstreeks belang dat Jean MARSIA bij de oplossing van het geschil kan hebben, volstaat niet om de ontvankelijkheid van zijn tussenkomst te verantwoorden.

TEN GRONDE

Het middel afgeleid uit de schending van artikel 6 van de Grondwet.

- B.2.1. De grondwettelijke regels van de gelijkheid der Belgen voor de wet en van de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen zou worden ingesteld, voor zover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld met inachtneming van het doel en de gevolgen van de bestreden maatregel alsmede van de aard van de in het geding zijnde beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat de aangewende middelen redelijkerwijze niet evenredig zijn met het beoogde doel.
- B.2.2. Met toepassing van artikel 1, II, eerste lid, van de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels van hoger onderwijs, mogen zij die met vrucht de studies aan de Koninklijke militaire school (polytechnische afdeling) hebben beëindigd, de titel van burgerlijk ingenieur voeren. Daaruit volgt echter niet dat zij, op het ogenblik waarop de prejudiciële vraag is gesteld, in alle opzichten waren gelijkgesteld met de burgerlijk ingenieurs komende uit de universiteiten.
- B.2.3. Sinds de lijst van diploma's en getuigschriften

opgesomd in bijlage I van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende statuut van het Rijkspersoneel is aangevuld door het koninklijk besluit van 20 februari 1989, kunnen zij die met vrucht de studies aan de polytechnische afdeling van de K.M.S. hebben beëindigd en die door de wet zijn gemachtigd de titel van burgerlijk ingenieur te voeren, toegang krijgen tot betrekkingen van niveau 1 in overheidsdienst. Maar ondanks die wijziging liet artikel 54, derde lid, van de op 31 december 1949 gecoördineerde wetten niet toe dat zij toegang kregen tot een functie van ingenieur zolang zij door de wet niet waren gelijkgesteld met de houders van één van de graden van burgerlijk ingenieur opgesomd in artikel 1 van dezelfde wetten.

- B.2.4. Deze gelijkstelling werd tot stand gebracht door de wet van 22 oktober 1990 ter vervanging van artikel 54 van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 31 december 1949. Artikel 1, vierde lid, van die wet bepaalt dat : "degenen die met goed gevolg de studies aan de polytechnische afdeling van de Koninklijke militaire school hebben voleindigd en gemachtigd zijn tot het voeren van de titel van burgerlijk ingenieur, in aanmerking worden genomen om mede te dingen naar het ambt van ingenieur bij een openbaar ambt".

Vóór de inwerkingtreding van de wet van 22 oktober 1990, die de aangelegenheid voor de toekomst heeft geregeld, bestond er dus nog een verschil in behandelingswijze tussen de burgerlijk ingenieurs komende uit de universiteiten en die welke zijn afgestudeerd aan de K.M.S.

B.2.5. Naar luid van artikel 1, eerste lid van de wet van 18 maart 1838 houdende organisatie van de Koninklijke militaire school, gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 6 juli 1967, is de K.M.S. "een instelling van hoger onderwijs bestemd voor het vormen van officieren voor de strijdkrachten". Uit die specifieke doelstelling kan men afleiden dat er, vanaf de oprichting van de school, tussen degenen die er zijn gevormd en de ingenieurs komende uit de universiteiten verschillen bestonden die kunnen verantwoorden dat zij op een verschillende manier worden behandeld.

B.2.6. Aangezien de vorming verstrekt aan de leerlingen van de polytechnische afdeling van de K.M.S. onder andere dezelfde cursussen omvat als die welke aan de toekomstige ingenieurs in de universitaire faculteiten worden gegeven, heeft de wetgever steeds meer bepalingen aangenomen die ertoe strekken aan beide opleidingen gelijkwaardige rechtsgevolgen te geven.

Er bleven nochtans objectieve verschillen bestaan die verband houden met de eigen opdracht van de militaire school, met de specifieke aspecten van de vorming die zij verstrekt, met de bijzondere roeping van haar leerlingen die normalerwijze een militaire loopbaan zullen doorlopen die voor de burgerlijk ingenieurs niet rechtstreeks openstaat, en met de economische situatie van de studenten, van wie de enen in beginsel een inschrijvingsgeld moeten betalen en de anderen de voordelen genieten die verbonden zijn aan de graden die zij tijdens het verloop van hun studies dragen.

B.2.7. De wetgever kon, zoals hij heeft gedaan, de

gevolgen

van beide opleidingen nog meer gelijkschakelen, niettegenstaande de objectieve verschillen die daartoe bestaan, maar juist wegens die verschillen verplichtte het gelijkheidsbeginsel hem er niet toe de gelijkwaardigheid van die opleidingen in alle opzichten meteen te erkennen.

- B.2.8. De wetgever zou ongetwijfeld een maatregel hebben genomen die onevenredig was met het nagestreefde doel, mocht hij hoegenaamd geen rekening hebben gehouden met de vorming van de officieren aan de Koninklijke militaire school die een functie van burgerlijk ingenieur in overheidsdienst wensen uit te oefenen.

Zulks is nochtans niet het geval vermits zij krachtens artikel 34, derde lid, van de op 31 december 1949 gecoördineerde wetten, konden worden toegelaten tot een bijkomende proef voor het behalen van een graad van burgerlijk ingenieur, zonder te worden ondervraagd over de vakken waarvoor zij reeds met goed gevolg een examen hadden afgelegd.

- B.2.9. In zover de prejudiciële vraag het Hof ondervraagt over een eventuele schending van artikel 6 van de Grondwet, dient zij ontkennend te worden beantwoord.

HET MIDDEL AFGELEID UIT DE SCHENDING VAN ARTIKEL
17 VAN DE GRONDWET

- B.3.1. Artikel 17, §4, van de Grondwet bepaalt :
"Alle leerlingen of studenten, ouders, personeelsleden en onderwijsinstellingen zijn gelijk voor de wet of het decreet. De wet en het decreet houden rekening met objectieve verschillen, waaronder de eigen karakteristieken van

iedere inrichtende macht, die een aangepaste behandeling verantwoordt".

- B.3.2. Door aan een gespecialiseerd onderwijs bijzondere gevolgen te verbinden en door dat onderwijs niet in alle opzichten gelijk te stellen met het onderwijs verstrekt aan de universiteiten, heeft de wetgever, om de redenen uiteengezet als antwoord op het middel afgeleid uit de schending van artikel 6, de door artikel 17, §4, van de Grondwet gewaarborgde gelijkheid van de leerlingen voor de wet niet geschonden.

HET HOF,

zegt voor recht :

artikel 1 en, zoals het bestond vóór de wet van 22 oktober 1990, artikel 54 van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 31 december 1949, alsmede artikel 1, I,a, van de wet van 11 september 1933 op de bescherming van de titels van hoger onderwijs, schenden de artikelen 6 en 17 van de Grondwet niet voor zover zij de gelijkschakeling van de officieren komende uit de Koninklijke militaire school (polytechnische afdeling) met de burgerlijk ingenieurs niet in alle opzichten mogelijk maken.

Aldus uitgesproken in het Frans en in het Nederlands, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 2 mei 1991 door voormelde zetel waarin rechters F. DEBAEDTS en L. DE GREVE, wettig verhinderd, voor onderhavige uitspraak vervangen zijn, respectievelijk door rechters L.P. SUETENS en K. BLANCKAERT, conform de beschikkingen van heden van voorzitter in functie J. DELVA.

De griffier,

De voorzitter,

H. VANDER ZWALMEN

I. PETRY